

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

*Методичні рекомендації
щодо організації навчання учнів
початкових класів сільської
місцевості за індивідуальною
формою навчання*

ЧЕРКАСИ
2008

ПІДГОТУВАЛИ:

С.А, Гаряча, завідувача лабораторією
початкового та дошкільного
навчання та виховання;

Л. Н. Добровольська, методист ЧОПОПП

Рекомендовано до друку вченою радою ОШПОПП.
Протокол №3 від 18.11.2005р.

Видання друге, доповнене

I. ВСТУП

У Національній доктрині розвитку освіти розбудова сільської школи визначається як важлива умова соціально-культурного розвитку села та збереження традицій українського народу.

У результаті соціально-економічної та демографічної криз у сільській місцевості спостерігається значне скорочення дітей шкільного віку і як наслідок виникає потреба у зміні структури школи I ступеня. Вона може бути різною залежно від кількості учнів, педагогічних працівників, наявності приміщень та відповідної навчально-матеріальної бази.

У початкових класах загальноосвітніх навчальних закладів з малою кількістю учнів (до 5-ти учнів у класі) навчання організовується за індивідуальною формою (відповідно до п.2 ст.14 закону України "Про загальну середню освіту", Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (наказ Міністерства і науки України від 20.12.2002 р. № 732, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 08.01.2003 року № 9/7330), інструктивно-методичних листів Міністерства освіти і науки України від 10.06.2003 р. №1/9-294 "Щодо правомірності формування класів-комплектів", від 11.09.2003 № 1/9-413 "Щодо організації навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів за індивідуальною формою", від 14.06.2005 року № 1/9-320 "Щодо неправомірності формування класів-комплектів").

Дані рекомендації пропонують можливі варіанти здійснення індивідуального навчання учнів 1-4 класів, що допоможе керівникам загальноосвітніх навчальних закладів та вчителям початкових класів організувати навчально-виховний процес у школах з малою наповнюваністю.

II. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ШКІЛ З МАЛОЮ НАПОВНЮВАНІСТЮ

Закон України про загальну середню освіту

Стаття 14. Наповнюваність класів загальноосвітніх навчальних закладів

П.2. У загальноосвітніх навчальних закладах, розташованих у селах, селищах кількість учнів у класах визначається демографічною ситуацією, але повинна становити не менше п'яти осіб. При меншій кількості учнів у класі заняття проводяться за індивідуальною формою навчання.

Президент України
м.Київ
13 травня 1999 року
№ 651-XIV

Л.Кучма

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНДИВІДУАЛЬНУ ФОРМУ НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

від 20.12.2002р.

№ 732

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
8 січня 2003 р. за N 9/7330

(Зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 61 від 05.02.2003 року)

Відповідно до Законів України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", з метою здобуття учнями загальної середньої освіти за індивідуальною формою навчання з урахуванням індивідуальних здібностей та обдарувань, стану здоров'я, демографічної ситуації наказую:

1. Затвердити Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (додається).
2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 05.09.2000 р. № 430 «Про затвердження Тимчасового положення про індивідуальне навчання в системі загальної середньої освіти», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29.09. 2000 р. за № 669/4890.
3. Міністру освіти Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій довести Положення про індивідуальну

форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах до відомих керівників навчальних закладів і забезпечити його виконання.

4. Цей наказ та Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах опублікувати в «Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України».
5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Державного секретаря Науменка Г.Г.

Міністр

В.Г.Кремень

Погоджено:

Заступник Державного секретаря
Міністерства праці та
соціальної політики України

М.О.Солдатенко

Міністр економіки та з питань
європейської інтеграції України
О.В.Шлапак

Міністр охорони здоров'я України

В.Ф.Москаленко

Заступник Державного секретаря
Міністерства фінансів України
О.С.Яременко

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНДИВІДУАЛЬНУ ФОРМУ НАВЧАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Затверджено
наказом Міністерства освіти
і науки України
20.12.2002 р. № 732

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
08.01.2003 р. за № 9/7330

1. Загальні положення

- 1.1. Положення про індивідуальну форму навчання (далі - індивідуальне навчання) в системі загальної середньої освіти розроблено відповідно до Законів України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 р. № 964 та інших нормативно-правових актів.

- 1.2. Індивідуальне навчання в системі загальної середньої освіти є однією з форм організації навчально-виховного процесу і впроваджується для забезпечення права громадян на здобуття повної загальної середньої освіти з урахуванням індивідуальних здібностей та обдарувань, стану здоров'я, демографічної ситуації, організації їх навчання.
- 1.3. Відносини між навчальним закладом і батьками або особами, які їх замінюють, з усіх питань організації індивідуального навчання регулюються цим Положенням.
- 1.4. Індивідуальне навчання здійснюється у загальноосвітніх навчальних закладах (далі - навчальні заклади) усіх типів і форм власності.
- 1.5. Учні, які навчаються індивідуально, є учасниками навчально-виховного процесу одного із навчальних закладів. Їх права та обов'язки визначаються Законами України "Про освіту", "Про загальну середню освіту" та іншими нормативно-правовими актами.
- 1.6. Підставою для організації індивідуального навчання є:
 - заява батьків або осіб, які їх замінюють;
 - наказ директора навчального закладу;
 - погодження місцевого органу управління освітою.
- 1.7. Право на індивідуальне навчання мають учні:
 - які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад;
 - яким необхідно пройти лікування у лікувальному закладі більше одного місяця;
 - які мають високий навчальний потенціал і можуть прискорено закінчити школу;
 - які проживають у селах і селищах (коли кількість учнів у класі становить менше 5 осіб);
 - які не встигають протягом двох років навчання у школі I ступеня;
 - які потребують корекції фізичного та (або) розумового (психічного) розвитку (у разі, якщо батьки або особи, які їх замінюють, відмовляються направляти дитину до відповідної спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату)).

2. Організація індивідуального навчання

- 2.1. Для організації індивідуального навчання учнів, які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад, крім документів, визначених у п. 1.6., додається довідка, завірена печаткою лікарсько-консультативної комісії та печаткою лікувального закладу. Здійснюється навчання за індивідуальним навчальним планом, затвердженим директором навчального закладу (у міру потреби протягом навчального року).
- 2.2. Індивідуальне навчання учнів, яким необхідно пройти лікування у лікувальному закладі більше одного місяця, організовується на базі найближчого за розташуванням до місця лікування навчального

- закладу, визначеного місцевим органом управління освітою, і починається не раніше 3-5 днів після того, як хворий поступає до лікувального закладу. При наявності у групі 5 і більше осіб навчання здійснюється за груповою формою (у міру потреби протягом навчального року).
- 2.3. Контингент таких учнів ураховується в статистичних звітах тих шкіл, де вони навчаються постійно та не відраховуються зі складу учнів навчального закладу, до якого вони зараховані.
 - 2.4. Результати виконання індивідуального навчального плану та програм, досягнення учнів у навчанні фіксуються у довідці (додається), підписаній директором навчального закладу, який організовує індивідуальне навчання.
 - 2.5. Індивідуальне навчання учнів, які мають високий навчальний потенціал і можуть прискорено закінчити школу, крім документів, визначених у п.1.6, здійснюється на підставі рішення ради навчального закладу за індивідуальним навчальним планом, затвердженим директором навчального закладу на початку навчального року (на один рік).
 - 2.6. Індивідуальне навчання учнів, які проживають у селах і селищах (коли кількість учнів у класі становить менше 5 осіб), організовується за індивідуальним навчальним планом, затвердженим місцевим органом управління освітою (з початку навчального року).
 - 2.7. Для організації індивідуального навчання учнів, які не встигають протягом двох років навчання у школі I ступеня, які потребують корекції фізичного та (або) розумового (психічного) розвитку, крім документів, визначених у п.1.6, додається рішення психолого-медико-педагогічної консультації. Такі учні можуть продовжити навчання за індивідуальним навчальним планом та програмами.
 - 2.8. Після закінчення терміну індивідуального навчання учень може продовжувати заняття у навчальному закладі, учнем якого він є, на загальних підставах.
 - 2.9. Індивідуальне навчання здійснюється педагогічними працівниками, які мають відповідну педагогічну освіту. Їх склад затверджується наказом директора навчального закладу, розклад навчальних занять погоджується (письмово) з батьками учнів.
 - 2.10. Індивідуальні навчальні плани складаються на основі типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України. Освітній рівень учнів, які навчалися за індивідуальною формою, міг відповідати вимогам Державного стандарту загальної середньої освіти.
 - 2.11. Виконання індивідуального навчального плану та програм, досягнення учнів у навчанні фіксуються в окремих журналах встановленого зразка.
 - 2.12. У разі здійснення індивідуального навчання за однотипними індивідуальними навчальними програмами, учнів 1-4-х класів на

окремих заняттях можна об'єднувати в групи чисельністю не більше 5 осіб.

3. Оцінювання навчальних досягнень учнів

- 3.1. Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється педагогічними працівниками відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. За результатами річного оцінювання та атестації учням 2-4, 5-8, 10 (11)-х класів, які навчаються індивідуально, видається табель успішності.
- 3.2. Учні, які пройшли державну підсумкову атестацію, отримують свідоцтво про базову загальну середню освіту, атестат про повну загальну середню освіту згідно з чинним законодавством.
- 3.3. Звільненню від підсумкової державної атестації підлягають учні, які навчалися індивідуально за станом здоров'я або з інших поважних причин. Звільнення здійснюється у встановленому порядку.
- 3.4. У разі незгоди учня, батьків або осіб, які їх замінюють, з результатами річного та підсумкового оцінювання вони можуть оскаржити їх у відповідному органі управління освітою у порядку, встановленому чинним законодавством.
- 3.5. Учні, які навчалися за індивідуальною формою навчання і мають високі результати у вивченні навчальних предметів, можуть нагороджуватися похвальним листом "За високі досягнення у навчанні" та похвальною грамотою "За особливі досягнення у вивченні окремих предметів" відповідно до Положення про похвальний лист "За високі досягнення у навчанні" та похвальну грамоту "За особливі досягнення у вивченні окремих предметів", затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 11.12.2000 р. № 579 та зареєстрованого у Міністерстві юстиції від 19.12.2000 р. за № 923/5144.
- 3.6. Учні, які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад, яким необхідно пройти лікування у лікувальному закладі більше одного місяця, які проживають у селах і селищах, можуть нагороджуватися золотою медаллю "За високі досягнення у навчанні" або срібною медаллю "За досягнення у навчанні" відповідно до Положення про золоту медаль "За високі досягнення у навчанні" та срібну медаль "За досягнення у навчанні", затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.12.2000 р. № 584 та зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 19.12.2000 р. за № 924/5145.
- 3.7. Золотою медаллю «За високі досягнення у навчанні» або срібною медаллю «За досягнення у навчанні» нагороджуються учні, які мають високий навчальний потенціал і прискорено закінчують школу.

4. Фінансування закладів освіти

- 4.1. Фінансування індивідуального навчання учнів здійснюється коштом відповідного бюджету.
- 4.2. Кількість годин для організації індивідуального навчання відповідно до кількості предметів інваріантної частини навчального плану визначається наказом директора та затверджується відповідним органом управління освітою:
- 1 - 4-ті кл. - 5 год. на тиждень (абзац другий пункту 4.2 зі змінами, внесеними згідно з наказом МОНУ № 61 від 05.02.2003 р.);
 - 5 - 9-ті кл. - 8 год. на тиждень;
 - 10 - 12-ті кл. - 12 год. на тиждень
 - за умови виконання вимог Державного стандарту освіти.
- 4.3. За бажанням учнів, батьків або осіб, які їх замінюють, кількість годин на індивідуальне навчання понад установлену норму може бути збільшена шляхом надання платних послуг навчальним закладом згідно з переліком платних послуг, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.01.1997р. № 38.
- 4.4. Оплата праці педагогічних працівників за проведення індивідуального навчання здійснюється відповідно до законодавства України та нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України.

Заступник начальника
Головного управління
нормативного забезпечення
та взаємодії з регіонами

Є.Р.Чернишова

Заступник начальника
Департаменту адміністративної
роботи та контролю

В.Г.Пужайло

ДОДАТОК

до Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах

ДОВІДКА

Видана _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

про те, що він (вона) під час лікування _____

_____ (повна назва лікувального закладу)

з _____ по _____ навчався (лася) за індивідуальною формою
на базі

_____ (повна назва загальноосвітнього навчального закладу,
який організував індивідуальне навчання)

і мав (мала) такі навчальні досягнення:

предмети:

бали:

М.П.

Директор

(Підпис)

(Прізвище, ініціали)

ЩОДО ПРАВОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ КЛАСІВ-КОМПЛЕКТІВ

Лист Міністерства освіти і науки України

від 10.06.2003 р.

№1/9-294

Міністру освіти і науки
Автономної Республіки Крим,
начальникам управлінь
освіти і науки
обласних, Київської та
Севастопольської міських
державних адміністрацій

На численні запити з місць щодо правомірності формування класів-комплектів у загальноосвітніх навчальних закладах з малою кількістю учнів Міністерство освіти і науки України роз'яснює, що у чинному законодавстві в галузі освіти існування класів-комплектів, або комбінованих чи з'єднаних класів, не передбачається.

Так, відповідно до п. 2 ст. 14 Закону України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 р. № 651-XIV у загальноосвітніх навчальних закладах, розташованих у селах, селищах, кількість учнів у класах визначається демографічною ситуацією, але повинна становити не менше 5 осіб; при меншій кількості учнів у класі заняття проводяться за індивідуальною формою навчання.

У пункті 2.10 Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.12.2002 р. № 732 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08.01.2003 р. за 14*9/7330, зазначається, що у разі здійснення індивідуального навчання за однотипними індивідуальними навчальними програмами дозволяється об'єднувати в групи учнів одного класу або на окремих заняттях — учнів різних класів, чисельністю не більше 5 осіб у групі. Це стосується тільки початкової школи.

Кількість годин для організації індивідуального навчання в 1—4-х класах, а також навчання в групах (незалежно від кількості учнів, але не більше 5-ти), визначається пунктом 4.2 зазначеного Положення і становить 5 годин на тиждень.

Проте, як свідчить практика, у багатьох регіонах місцеві органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування створюють у загальноосвітніх навчальних закладах, розташованих у селах та селищах, класи-комплекти з числа учнів різних класів (1—4-х) із загальною кількістю більше 5-ти осіб в одному класі, де працює один учитель у 1,5 зміни в залежності від кількості годин за навчальним планом.

Так, на початок 2002/2003 навчального року, згідно з даними статистичної звітності за формою № ЗНЗ-1, у загальноосвітніх навчальних закладах України функціонувало понад 11 тисяч класів-комплектів.

Зважаючи на викладене, Міністерство освіти і науки України рекомендує місцевим органам управління освітою переглянути існуючий стан справ з цього питання та здійснити ряд заходів для поетапного зменшення кількості класів-комплектів у загальноосвітніх навчальних закладах, а надалі і відмови від їх формування, що відповідатиме вимогам статті 14 Закону України «Про загальну середню освіту».

Міністр

В.Г.Кремень

ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ

Лист Міністерства освіти і науки України

від 10.09.03

№1/9-413

Міністерству освіти і науки
Автономної Республіки Крим,
управлінням освіти і науки
обласних, Київської
та Севастопольської міських
державних адміністрацій

На запити з місць щодо організації індивідуального навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів Міністерство освіти і науки України роз'яснює.

Відповідно до Закону України “Про загальну середню освіту” кількість учнів у класах повинна становити не менше п'яти осіб; при меншій кількості учнів у класі заняття проводяться за індивідуальною формою навчання.

Перелік категорій учнів, які мають право на індивідуальне навчання, організація такого навчання та кількість годин, що складають тижневе навантаження учня, визначено Положенням про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 20.12.2002 р. № 732 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 08.01.2003 р. за № 9/7330.

Так, для забезпечення прав громадян на здобуття повної загальної середньої освіти Положенням встановлено нормативи тижневого навантаження одного учня для організації його індивідуального навчання, а саме:

1-4 класи – 5 годин на тиждень;
5-9 класи – 8 годин на тиждень;
10-11 (12) класи – 12 годин на тиждень.

Такі розрахунки здійснено з урахуванням годин, виділених на предмети інваріантної складової Типових навчальних планів, затверджених наказом МОН України від 25.04.2001 р. № 342. При цьому наголошуємо, що виконання інваріантної складової Типових навчальних планів при здійсненні навчання за індивідуальною формою учнів будь-якого класу є обов'язковим.

Зазначаємо, що об'єднання в групи при здійсненні індивідуального навчання допускається тільки для учнів початкової школи і лише на окремих заняттях, зберігаючи при цьому кількість годин, відведених на одного учня, тобто – по 5 годин на кожного.

Зважаючи на вище зазначене, Міністерство освіти і науки України рекомендує місцевим органам управління освітою здійснити ряд заходів щодо більш чіткої організації індивідуального навчання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, що дасть можливість повною мірою забезпечити дотримання Державного стандарту загальної середньої освіти.

Окремо міністерство звертає увагу на обов'язковість організації змістовного дозвілля учнів, які навчаються за індивідуальною формою, для запобігання бездоглядності, бродяжництву та дитячій злочинності.

Заступник Міністра

В.О. Огнев'юк

ЩОДО НЕПРАВОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ КЛАСІВ-КОМПЛЕКТІВ

Лист Міністерства освіти і науки України

від 14.06.05

№ 1/9-320

Міністру освіти і науки Автономної
Республіки Крим, начальникам
управлінь освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій,
керівникам загальноосвітніх
навчальних закладів

Міністерство освіти і науки України стурбоване ситуацією, що склалася на місцях у зв'язку з функціонуванням та подальшим формуванням класів-комплектів у загальноосвітніх навчальних закладах з малою кількістю учнів. За інформацією з регіонів, місцеві органи управління освітою створюють у загальноосвітніх навчальних закладах, як правило розташованих у сільській місцевості, класи - комплекти з числа учнів 1-4 класів із загальною кількістю

більше 5-ти осіб в одному класі. На початок 2004/2005 навчального року у загальноосвітніх навчальних закладах країни функціонувало понад 19,8 тис. класів-комплектів, що є грубим порушенням п.2 ст.14 Закону України “Про загальну середню освіту”.

Наголошуємо, що чинним законодавством у галузі освіти існування класів-комплектів або комбінованих чи з’єднаних класів не передбачається. У загальноосвітніх навчальних закладах, розташованих у селах, селищах, кількість учнів у класах визначається демографічною ситуацією, але повинна становити не менше п’яти осіб. При меншій кількості учнів у класі заняття проводяться за індивідуальною формою навчання.

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти Міністерство освіти і науки України доручає місцевим органам управління освітою переглянути існуючий стан справ та вжити заходів щодо неухильного дотримання вимог чинного законодавства.

Додатково інформуємо, що Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти спільно з Міністерством підготовлено проект Закону України про внесення змін до законодавчих актів з питань освіти, яким передбачено відкриття у загальноосвітніх навчальних закладах, розташованих у сільській місцевості, класів з наповнюваністю не менше трьох осіб.

Міністр

С.М.Ніколаєнко

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо організації навчання учнів початкових класів
загальноосвітніх навчальних закладів сільської місцевості
за індивідуальною формою навчання

На сучасному етапі розвитку суспільства актуальною стає проблема розбудови системи національної освіти, основною метою якої є формування молодого покоління, здатного до активної життєдіяльності у нових соціально-економічних та соціально-культурних умовах. Реалізуючись як взаємодія учня і учителя, освіта у демократичному суспільстві має утвердити вільного громадянина не лише як носія пізнавальних здобутків попередніх поколінь, а й як активного, самодостатнього учасника суспільного розвитку.

Сільські малонаповнювані школи – реальність наших днів. Поряд з великими за своїм складом школами вони вирішують важливі завдання і виховання дітей, становлячи собою у перспективній більшості єдиний соціально-культурний центр у сільському населеному пункті.

Розв’язання психолого-педагогічних проблем сільської малонаповнюваної школи майже повністю замикається на особистості учителя. Нестандартні умови роботи, своєрідні структури і режими навчання неоднозначно відбиваються на діяльності сільського педагога, потребують від нього застосування гнучкої методики організації навчально-виховного процесу.

Через малу наповнюваність класів потрібні інші підходи до побудови навчально-виховного процесу, а саме: індивідуальна форма навчання. Право на індивідуальне навчання мають учні, які проживають у селах та селищах, якщо їх кількість у класі становить менше 5 осіб (відповідно до п.2 ст.14 закону України "Про загальну середню освіту", Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.12.2002 р. № 732, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 08.01.2003 року № 9/7330), інструктивно-методичних листів Міністерства освіти і науки України від 10.06.2003 р № 1/9-294 "Щодо правомірності формування класів-комплектів", від 11.09.2003 № 1/9-413 "Щодо організації навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів за індивідуальною формою", від 14.06.2005 року № 1/9-320 "Щодо неправомірності формування класів-комплектів").

Як виняток, за рішенням місцевих органів влади можна організувати для учнів молодшого шкільного віку клас, у якому не менше 3 осіб.

Відповідно до діючого Положення встановлено нормативи тижневого навантаження на одного учня 1-4 класів для організації індивідуального навчання - 5 годин на тиждень.

Індивідуальне навчання організовується за індивідуальним планом, затвердженим місцевим органом управління освітою до початку навчального року, який включає предмети інваріантної складової Типового навчального плану початкової школи з навчанням українською та мовами національних меншин (наказ Міністерства освіти і науки України від 01.03.04 р. № 162). Освітній рівень учнів, які навчалися за індивідуальною формою навчання, має відповідати вимогам Державного стандарту початкової загальної освіти.

Підставою для організації навчання за індивідуальною формою є наказ керівника навчального закладу, погоджений з місцевими органами управління освітою, за яким призначається педагогічний працівник (чи склад педагогічних працівників) для здійснення індивідуального навчання.

Для належної організації індивідуального навчання необхідно:

- скласти індивідуальний навчальний план на основі Типового навчального плану для учня чи групи учнів кожної вікової групи (класу);
- визначити кількість годин на предмети інваріантної складової;
- скласти розклад занять відповідно до визначеної кількості годин, визначити їх тривалість;
- узгодити календарно-тематичне планування предметів інваріантної складової на одного учня чи групи учнів з вимогами Державного стандарту початкової загальної освіти та навчальних програм.

Відповідно до п. 2.9 Положення виконання індивідуального навчального плану та програми, навчальні досягнення учнів фіксуються в окремих журналах встановленого зразка. На одного учня на кожний предмет відводиться окрема сторінка.

У зв'язку з відсутністю у навчальних закладах журналів встановленого зразка, відповідно до діючого Положення (п. 2.10), 3-4 учні, які навчаються за однотипними індивідуальними навчальними програмами, можна об'єднувати у

групу і відповідно фіксувати у класних журналах виконання навчальних програм та досягнень учнів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій "Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи" (К.: Початкова школа, 2002).

Педагогічне навантаження вчителя визначається кількістю відведених годин на кожного учня, відповідно:

1 учень – 5 годин,

2 учні – 10 годин,

3 учні – 15 годин,

4 учні – 20 годин.

Якщо у класі тільки 1 учень і на нього виділено 5 годин на тиждень, то при складанні розкладу занять рекомендуємо користуватися листом Міністерства освіти України від 27.10.1999 р. №1/9-419 "Про тривалість уроків у початкових класах", а саме, "... для збереження сумарного навантаження в астрономічних годинах учнів (навчального) та вчителів (педагогічного) при зменшенні тривалості уроків допускається збільшення кількості занять (наприклад, замість чотирьох-п'яти уроків по 40 хвилин можна проводити шість уроків по 30 хвилин.) . Збільшення кількості уроків у зв'язку зі скороченням їх тривалості не повинно призводити до зміни педагогічного навантаження вчителів, установленого під час тарифікації..." (Інформаційний збірник № 23, 1999 р. та ж-л "Початкова школа" №12, 1999 р.).

З цього слідує, що вчитель з одним учнем може проводити протягом астрономічної години не один урок по 40 хвилин, а мінімум 2 заняття по 25 хвилин з 10 хвилинною перервою між ними. Таким чином кількість занять з кожного предмета може бути збільшена у два рази. Отже, рекомендуємо вчителю з одним учнем проводити такий розподіл астрономічної години:

Навчальні предмети	1 КЛАС			2 - 4 КЛАС		
	К-сть годин на тиждень	К-сть уроків на тиждень по 25 хвилин	К-сть уроків на рік	К-сть годин на тиждень	К-сть уроків на тиждень по 25 хв	К-сть уроків на рік
Навчання грамоти	2	4	136	-	-	-
Українська мова	-	-	-	2	4	136
Іноземна мова	-	-	-	0,5	1	34
Математика	1	2	68	1	2	68
Я і Україна	0,5	1	34	0,5	1	34
Художня праця, образотворче мистецтво, музика	1	2	68	0,5	1	34
Основи здоров'я та фізична культура	0,5	1	34	0,5	1	34

Всього годин	5			5		
---------------------	----------	--	--	----------	--	--

Для здійснення індивідуального навчання учнів 1 – 4 класів за однотипними навчальними планами та навчальними програмами допускається об'єднувати учнів в групи, що дає змогу збільшити кількість навчальних занять на одного учня. Також не слід забувати, що в активній діяльності, співпраці, співпереживанні, взаємодії учителя і дітей відбувається індивідуальний розвиток дитячої особистості, її соціалізація. Отже, подаємо орієнтовний навчальний план на групу з двох учнів.

1 КЛАС			2-4 КЛАСИ			
Навчальні предмети	К-сть годин на тиждень	К-сть зан. на тижд. по 25	К-сть зан. на рік по 25хв	К-сть годин на тиждень	К-сть зан. на тижд. по 25хв	К-сть зан. на рік по 25 хв
Навчання грамоти	4	8	272	-	-	-
Українська мова	-	-	-	3,5	7	136
Іноземна мова	-	-	-	1	2	68
Математика	1,5	3	102	2	4	136
Я і Україна	1	2	68	1	2	68
Художня праця(образотв. мист., труд. навч.)	1,5	3	102	1	2	68
Основи здоров'я і фізична культура	1,5	3	102	1	2	68
Музика	0,5	1	34	0,5	1	34
Всього годин	10			10		

Якщо у групі навчаються 3 учні одного класу за індивідуальною формою навчання, для них навчальний план складається відповідно до Типового навчального плану на 15 годин.

№п/п	НАВЧАЛЬНІ ПРЕДМЕТИ	1 клас			2 клас			3-4 клас		
		К-сть годин на тиждень	К-сть уроків по 35 хв на рік	К-сть уроків по 25 хв на рік	К-сть годин на тиждень	К-сть уроків по 40 хв на рік	К-сть уроків по 25 хв на рік	К-сть годин на тиждень	К-сть уроків по 40 хв на рік	К-сть уроків по 25 хв на рік
1	Навчання грамоти	8	270	-	-	-	-	-	-	-
2	Українська мова	-	-	-	6	170	68	6	204	-
3	Математика	3	102	-	3,5	102	34	3	102	-
4	Іноземна мова	-	-	-	1	34	-	2	68	-
5	Я і Україна	1	34	-	1	34	-	1	-	68
6	Образотворче мистецтво, трудове навчання	1	-	68	1	-	68	1	-	68
7	Основи здоров'я і фізична культура	1,5	-	102	2	-	136	1,5	-	102
8	Музика	0,5	-	34	0,5	-	34	0,5	-	34
	Всього	15			15			15		

При наявності 4 осіб, які навчаються за однотипними навчальними планами, рекомендуємо здійснювати об'єднання в групу. Для такої групи учнів у розкладі занять щоденно відводиться по 4 уроки, що забезпечує формування загальнонавчальних компетенцій: організаційних, загальнонавчальних, загальнопізнавальних, контрольних-оцінних відповідно до Державних стандартів початкової загальної освіти.

Методичні рекомендації щодо проведення занять будуть подані додатково.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПОП.
Зам. №601. Тираж 100 прим.
18003, Черкаси, Бидгощська, 38/1.